

Düzce University Journal of Science & Technology

Review Paper

The Tulip Era Gardens at Ottoman Empire

Aysun TUNA^{a,*}, Parisa ALİASGHARİ KHABBAZİ^b, Murat Ertuğrul YAZGAN^b

^a Department of Architecture Faculty of Art Design and Architecture, Düzce University, Düzce, TURKEY

^b Department of Landscape Architecture, Faculty of Agriculture, Ankara University, Ankara, TURKEY

* Corresponding author's e-mail address: aysuntuna@duzce.edu.tr

ABSTRACT

The era when the Ottoman have emphasized on the palaces and their gardens, is the “Tulip Era” that Western effect has been felt on Turkish Gardens. This era that is a beginning point of declining from both administrative and political point of view, despite its relatively short longevity is considered as important from fine arts and landscaping aspects. By primarily Ahmed the third (Ahmed III) firstly, numerous sea-fronted palaces, palaces, manor houses, sea-side residences and their gardens and woods that have been constructed by the statesmen and rich people, where starting at Kagithane valley all the way to Golden Horn and Bosphorus water-fronts as sparse manner have caused Istanbul to transform a “city of garden and water”. In Europe, while the Renaissance and Baroque style gardening fashion leaves their place to British Naturalistic Gardens, the Turkish Garden have been enchanted by the beauty and magnificence of Baroque Style. At the Tulip Era Architecture the “formats” that are directly transformed from the West have not been dominant however; some novelties that occurred together with the Tulip Era only and that could be comprehended by means of a general design tendency have been realized.

Keywords: Tulip Era, Ottoman Gardens, Ottoman Era

Osmanlı'da Lale Devri Bahçeleri

ÖZET

Türk bahçesi üzerinde Batı etkisinin görülmeye başladığı dönem “lale devri”dir. İdare ve siyasi yönden bir gerileme başlangıcı olan bu dönem kısıtlılığına rağmen, güzel sanatlar ve peyzaj açısından önemlidir. III. Ahmet başta olmak üzere devlet büyükleri ve zenginlerinin yaptırdıkları, kağıthane vadisinden başlayarak, Haliç ve Boğaz kıyılarına yayılan sayısız sahil-saray, saray, köşk ve yalıların bahçe ve koruları ile İstanbul bir “bahçe ve su şehri” görünümüne bürünmüştür. Avrupa’da Rönesans ve Barok bahçe modası yerini İngiliz natüralist bahçelerine bırakırken, Türk bahçesi Barok bahçelerinin güzelliği ve ihtişamı ile büyülenmekte idi. Bu devrin en karakteristik eserleri Topkapı Sarayı bahçeleri ve Üsküdar Sarayları’nın bahçeleri olarak karşımıza çıkmıştır. Osmanlı mimarisinin Avrupa etkilerine açılması, 28. Mehmet Çelebi’nin 1720-1721 yılları arasında Fransa’yı ziyareti ile başlayan bir girişimin dolaylı ürünü olmuştur. Bu devirde şiir, edebiyat ve müzikle birlikte bahçe sanatında da büyük gelişmeler olmuş, saray ekranı İstanbul’da manzaraya hakim güzel yerlerde bahçeli saray, köşk ve yalılar yaptırarak zevkü sefa sürmeye başlamışlar. Bunların arasında Beşiktaş’taki Çırağan Sarayı ile Kağıthane Vadisi’ndeki Sadatabad Sarayı ve Üçyüz Köşk bu döneme ait en önemli örnekler olarak değerlendirilmiştir. Lale devri mimarisinde doğrudan doğruya Batı’dan aktarılan “biçimler” görülmemiş ancak lale devri le birlikte baş gösteren ve genel tasarlama eğiliminde kavranabilen yenilikler olmuştur. Lale

devrindeki batıya açılış Türk bahçelerinde de benzer düzenlemelerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. 1720'lerdeki Fransız elçisi aracılığı ile bu ülkeden bahçe düzenleyicileri getirilmiştir. 19. Yüzyılın başında III. Selim'in kızı kardeşi Hatice Sultan'ın mimarı olarak çalışmış olan Melling, onun Beşiktaş'taki Sarayı'nın bahçesini Fransız bahçelerine benzeterek geometrik yol ve tarhlarla düzenlenmiştir. Bu daha sonra pek çok saray ve konak bahçelerine örnek olmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Lale Devri, Osmanlı Bahçeleri, Osmanlı Dönemi*